

We spreken over deze dingen nu. Want wij mogen niet anders. Het is noodig, paraat te zijn; wie in deze dagen als „persmensch“ de kat uit den boom kijkt, komt straks te laat, als hij ons christenvolk achteraf helpt klagen, dat hier een strijd gaande is geweest tusschen Nederlanders en Nederlanders, een strijd, waarin een klein groepje een overgrote meerderheid helpt uitsluiten. Men zal, ná dezen, u toevoegen: wat wilt ge? het zijn toch allemaal echte Nederlanders, en volksgezinden, die voor u werken? Wat hier op peragebied gebeurt, is natuurlijk onderscheiden (hoewel principieel niet te scheiden) van wat in den „duitschen kerkstrijd“ afgespeeld is. Maar het herinnert ons toch er aan: de conflicten komen al nabij. Ten aanzien van dien kerkstrijd nu merkte dr H. W. v. d. Vaart Smit in zijn desbetreffende brochure op:

„Inderdaad bestaat er ook in ons land een „belangstelling voor den Duitschen kerkstrijd, welke ontspruit aan de hoop, dat deze Christelijke kringen een laatste, taale kern van verzet tegenwoordigen tegen Adolf Hitler, dat van deze kerkelijke kringen de victorie op het nationaal-socialisme beginnen zal en dat de nazi's op den kerkelijken weerstand zich de tanden stukbijten zullen. In deze hoop worden sensatieberichten „uit vaak twijfelachtige bron soms overmatig „vriendelijk gekoesterd, worden de oogen soms „opzettelijk gesloten voor den werkelijken stand „der dingen en — wordt de zaak van het Christendom ten onrechte en in strijd met de werkelijkheid aan bepaalde politieke wenschen ondergeschikt gemaakt. Er is geen sprake van, dat „de belijdenis-beweging anti-nationaal-socialistisch „zou zijn. De kerkstrijd is een zuiver kerkelijk „geschil tusschen nationaal-socialisten en nationaal-socialisten onderling, waarbij ongetwijfeld „wel nationaal-socialistische ideeën nader aan „de praktijk, ook aan het Christendom beproefd „worden, maar waarbij het buitenland toch een „te veel aan politieke belangstelling heeft af „te schaffen.“

Tot zoover dr H. W. v. d. Vaart Smit. We laten in het midden, of hij den toestand volledig teekent. Wel merken we op, dat, indien in Nederland een persstrijd onttekend wordt, a. doordat velen de leiding van de volgens verklaring initiatief-nemende Nederlandse burgers zullen moeten afwijzen, en b. doordat vele trouwe vaderlanders zullen worden uitgesloten van de groep, die men „op grond van hun karakter, bekwaamheid en goeden wil“ belooft te inviteeren tot „actieve medewerking“, men alsdan ons niet aan hoord behoort te komen met de verzekering, dat zoo'n openlijke of verbeten pers-strijd een conflict is tusschen nationaal-socialisten en nationaal-socialisten. Het zal een strijd zijn tusschen wie karakter, geschiedenis en aard van het Nederlandse volk niet eerbiedigen en wie het wel doen, zij het dan ook, we voegen het er eerbiedshalve aan toe, dat onder laatstgenoemden er weder zullen zijn, die het op onjuiste gronden doen of onder vals aspect.

Dat het geen conflict zal kunnen zijn tusschen nationaal-socialisten en andere nationaal-socialisten kunnen we met dr H. W. v. d. Vaart Smit's eigen woorden duidelijk maken.

Schreef hij niet, dat wie buiten Duitsland de door

hem geschetste gesteldheid niet begreep, alsdan vergat, „wat 14 jaar communistische druk en de nabijheid van Rusland na een verloren oorlog in een groot volk bewerken kunnen“?

Welnu, in Nederland heeft men, behoudens een verloren verzet tegen invasie, noch het één, noch het ander gekend. Geen 14 jaar van communistischen druk. Geen nabijheid van Rusland. Geen groot volk. Een klein volk, met sterke differentiatie, en toch groote vrijheid. Wie het verschil in mentaliteit tusschen Duitschers en Nederlanders niet begrijpt, verwaarloost de factoren, die dr v. d. V. S. opsomde, en brengt een doodsteek toe aan de ware volksvoorlichting, ook al zou ze zich corporatief noemen. 't Is de eenvoudige logica, die dat uit de woorden van dr v. d. V. S. haalt.

Ja, corporatief. — het is, vergissen we ons niet, de eerste maal, dat dit woord officieel in Nederland opduikt. We willen daarom eens luisteren naar hetgeen van gereformeerde, of antirevolutionaire zijde dienaangaande is opgemerkt.

Prof. mr A. Anema, in zijn „Grondslag en karakter van de Italiaansch-fascistische Staatsleer“ (Kampen, 1934), heeft o.m. gezegd:

„De fascistische corporaties zijn zuivere staatsorganen zonder rechtspersoonlijkheid.... De beginselpolitieke of individualistische staat wordt... „vervangen door den deskundigen corporatieven „staat. Dat is altijd de grondgedachte. Maar het „Italiaansche fascisme moet van deze grondgedachte niets hebben... In zijn kamerrede van „9 Maart 1928 formuleerde Rocco het kort en „duidelijk aldus: ...de corporatieve staat is niet „de staat in handen van de corporaties, maar de „corporaties in handen van den staat... Het volk „moet zich niet met politiek bezig houden, maar „met zijn beroep; de politiek behoort alleen aan „de elite, aan de hiërarchie onder bevel van den „dictator... Slechts door de Regeering erkende „vakverenigingen (syndicaten) hebben rechtspersoonlijkheid...“ (45-47).

Tot zoover prof. Anema (zie ook prof. Diepenhorst, „Het Nationaal-Socialisme“, Kampen, 1935, pasim).

En wat nu de kritiek op den corporatieven staat, plus zijn organen betreft, herinneren we aan wat dr J. W. Noteboom schreef („Antirev. Staatskunde“, 9e jrg., 472/3):

„Het fascisme streeft naar de revolutionaire „schepping van een staatscreatuur, dat men corporatieven Staat noemt, doch dat geen corporatieve Staat is, wijl de dictatuur wel kan scheppen een vorm, maar niet kan wekken en onderhouden een natuurlijk maatschappelijk leven, dat „conditio sine qua non is voor een waarlijk „organische ontplooiing.“

Alsmede aan deze woorden van prof. Anema (a.w. 69 v.):

„Het fascisme wil geen corporatieven staat en „erkent dit zelf ook uitdrukkelijk. Terecht, want „een werkelijk corporatieve staat is altijd een „zwakke staat. Het wil een corporatieve maatschappij, en die dan weer niet door vrije vorming „van corporaties, maar door een tiende deel van „het volk te organiseren in corporaties van één

„bepaalde kleur en alle andere leden van het bedrijf daaraan rechtens te onderwerpen; deze „aldus georganiseerde maatschappij wordt dan op „haar beurt rechteloos onderworpen aan den staat „en zijn machtsdoeleinden... Doel is... heel het „volk uit te sluiten van de politieke organisatie „en het politiek onmondig te maken en te houden; „het geheel te doen opgaan in productieven arbeid, gepaard aan de noodige ontspanning, en „het te organiseren in een vasten vorm met één „centraal handvat, dat de politieke dictator kan „vastgrijpen en daarmee de organisatie naar eigen „wil dienstbaar maken aan de machtsdoeleinden „van den staat.

„Er is tweerlei valsche opvatting van het „corporatieve beginsel.

„In den éenen valschen vorm, dien van het syndicalisme, leidt het tot een onderminning van alle „zelfstandig staatsgezag en de overspanning van „het maatschappelijk groepsbelang. In den nieuweren valschen vorm, dien van fascisme en „nationaal-socialisme, leidt het tot absolutisme „van het staatsgezag en tot dictatuur, met onderdrukking en vernietiging van alle persoonlijke „en sociale vrijheid.

„In zijn waren, historischen vorm, die ook onzerzijds steeds is geleerd, vormt het den eenig gezonden grondslag voor staat en maatschappij; eert „het de soevereiniteit van de overheid en de soevereiniteit in eigen kring als beide berustend op „de soevereiniteit Gods, en poogt het de juiste „evenredigheid te vinden tusschen gezag en vrijheid, zooals die voor elk volk en voor elken tijd „in het bijzonder past, in aansluiting aan de geschiedenis, die elk volk doormaakt onder Gods „voorzienig bestel“ (72).

Uit de zeer summiere aanhalingen, die we gaven zelf, is reeds duidelijk, dat het woord „corporatief“ in onderscheiden beteekenissen voorkomt, en dat de „corporatieve staat“ er nog niet is, ook niet nominaal.

Maar het is meteen duidelijk, dat het gereleveerde initiatief van Nederlanders (we blijven het A.N.P. getrouw!) te bejammern is. Want het mist de ontwikkeling van ons volk; de duitse autoriteiten, die (we volgen het A.N.P.) dit initiatief niet hebben uitgelokt (anders zou immers de begroetende commissaris-generaal ten onrechte zijn waardeering speciaal voor het initiatief hebben uitgesproken) worden er verkeerd door voorgelicht; en ons volk wordt straks er de dupe van.

Wij moeten dan ook ons christenvolk opwekken tot de uiterste gerezeerveerdheid tegenover alles wat van de zijde der te vormen corporatieve perskamer komen zal; want hier nemen enkelen, die van onze beginselen niets verstaan, de leiding. Zij zullen bepalen, wie al of niet mee mag doen; en waar zij „bemiddelen“ willen tusschen niet „hun“ pers, doch „de“ Nederlandse pers en de overheid, daar kan dit bedenkelijk worden voor de vrije oefening der consciëntie in de pers.

Laat onze christelijke bladen om Gods wille spreken. Laat ons vergaderingen beleggen, de nationaal-socialisten doen het ook. Laat ons liever publiek het kruis op den schouder leggen (dat de menschen tenminste zien kunnen) dan zwijgen.

POPULAIR-WETEN - SCHADDELUKE SCHETSEN

Voetsporen Gods.

II.

Welnu dan, Fu-yih zou aandachtig luisteren en overwegen hoe den droom uit te leggen, om er zijn Meester en het Rijk beide mede te dienen. Tot het einde toe bleef hij den Keizer aandachtig aanhooren. De Keizer vertelde hem, dat hij in zeke ren nacht, door staatszorgen geplaagd, geen rust kon vinden en uren lang te woelen lag op zijn legerstede, wachtend op den slaap, die niet komen wilde. Na langen tijd evenwel was zijn geest, het peinzende moede, in handen gekneld, en de uitgeputte Heerscher van een Rijk, een derde deel der geheele aarde bevattend, werd in het land der droomen binnengeleid. Hij droomde, dat een gouden beeld van ongemeene afmeting van uit den hemel naar de aarde vliegen kwam en boven zijn paleis bleef koersen. Het hoofd van het beeld was van schitterend licht omgeven en glans van zon en maan vielen tegelijk op zijn lichaam. Grootelijks ontgaan schrikte de Keizer wakker, om dra weder in te sluimeren en denzelfden droom opnieuw te droomen, zulks tot drie malen toe. Hooge ongerustheid stond, toen hij eindelijk zweeg, op het gelaat van den Keizer te lezen, en toen hij zijn trouwen Minister aanstaarde, was deze uit zijn knielende houding opgestaan om te trachten den geest zijns Meesters van zijn somberheid te verlossen.

Met nadenken blik keek hij den Keizer aan en nam, na nogmaals eerbiedig gebogen te hebben, het woord. „Verheven Heerscher over de geheele wereld, machtige Gebieder over het Rijk des hemels, uw woorden hebben uw geringen dienaar met blijdschap vervuld, want u is een boodschap uit den hooge verkondigd, die aan uw Volk ver

meerdering van geluk en vrede verzekert. Reeds langen tijd geleden hoorde ik van den machtigen geest, die heerscht in het groote Rijk, dat besproeid wordt door een grooten stroom, de Ganges geheeten. Aan de bevelen van dien geest gehoorzamen de kinderen van dat land en zij bevinden er zich al de dagen hunns levens gelukkig en tevreden bij. Door dien droom maakt die geest, Boeddha is zijn naam, u bekend met zijn verlangen ook aan uw Rijk de gelukzaligheid en den vrede, aan zijn dienst verbonden, te brengen. O machtige Gebieder, mijn Vorst dien ik liefheb met de volle warmte mijns geestes, dien ik dienen wil tot aan het einde mijns levens, voor wien ik den dood gehoorzaam wil ingaan om stervend nog te bidden voor uw voorspoed, ik wensch u geluk met de hemelsche onderscheiding, die u ten deel viel. Het licht van den stralenden Boeddha heeft u van uit het ver gelegen land aan den Ganges beschenen en kondigt u een schitterende toekomst aan.“

Met peinzenden blik had Keizer Ming zijn Minister aangehoord en toen deze zweeg, dankte hij hem voor zijn woorden en gaf tevens den wensch te kennen samen te overleggen wat hun nu te doen stond.

„Verheven Gebieder, gij doet uw dienaar te veel eer aan voor de nietige woorden, die hij waagde in uw ooren te doen weerklinken, en als ik het nogmaals waag voor uw wijsheid mijn geringe kennis ten toon te stellen, dan is het, omdat ik verheugd ben door de geesten mijner voorvaderen waardig gekeurd te worden u en het Rijk mijn onwaardige diensten aan te bieden. Reeds heb ik begrepen, o machtige Gebieder, dat uw wijsheid u den weg gewezen heeft in deze zaak, en dat gij het slechts aan uw dienaar overlaat uw bevelen ten uitvoer te brengen. Inderdaad, o oppermachtige Heer, uw blik heeft de toekomst doorpeild en gij hebt ingezien niet te moeten wachten tot die godheid uit het land aan den Ganges naar hier komt om uw volk in haar leer te onderrichten, maar gij wilt een Afgezantschap uit uw eigen volk tot haar zenden om wijsheid te verkrijgen en u van de uitkomst op de hoogte te stellen. Welke diena-

ren zal mijn verheven Gebieder voor die taak aanwijzen?“

Na dit gesprek volgde langdurig overleg tusschen den Keizer en Minister Fu-yih, en de uitkomst was dat besloten werd een achttiental van de meest invloedrijke en wijze mannen uit het land naar Magadha te zenden, gelegen ten Zuiden van den Ganges. Het Gezantschap vertrok uit de toenmalige hoofdstad van China, Loyang, in het jaar 63 en trok dwars door Centraal-Azië tot het Khotan bereikte, waarna de reis nederwaarts ging totdat men aan dat deel van Noord-Oost-Indië aankwam, dat korten tijd te voren door de „Witte Hunnen“ overweldigd geworden was. Zonder groote moeilijkheden te ondervinden trok het gezelschap verder en korten tijd daarna vinden wij het in Magadha terug.

Deze stad Magadha was een ware schatkist van boeddhistische relikken en geschriften, waarvan het Gezantschap een gedeelte in bezit kreeg, terwijl het bovendien met begeerige ooren luisterde naar de wijsheid, die Boeddha voor hun verbaasden blik openlegde. De mannen waren zoodanig verrukt over die nieuwe wijsheid met haar geweldig perspectief voor het Chineesche volk, dat zij met aandrang verzoekten hen naar hun vaderland te laten terugtrekken en hun twee der meest ingeleide priesters in de boeddhistische leer naar hun Keizer mede te geven.

Nadat zij de noodige kennis van de nieuwe leer hadden opgedaan, gaven zij den wensch, om naar hun vaderland terug te keeren, opnieuw te kennen. De vergunning daartoe werd hun zonder moeite verleend. Bovendien werd hun toegestaan twee der meest bekende boeddhistische priesters, Kasyapa Malanga en Gobharana, mede te voeren. Tot hun diepe droefheid stierf Malanga kort na aankomst in China.

Niets stond dus het vertrek van het Gezantschap in den weg, en wij vinden het, naar wij reeds berichtten, in Magadha terug.

De karavaan reisde voorspoedig, maar toch duurde het nog tot het jaar 67 alvorens Loyang weder te bereiken.

En laa
eens schr

„D
„tene
„land
„vaar
„betr
„die
„Z
„Z
„mag

Tot zoo
nemers, E
doen zwe
van droog
Er ge
voor str
Holland
Maar er
probeer

VAK

Ook het

§ 3.

Zooals
de mogel
dingen w
worden d
de mense
staat de r
heden te
hoedanigh
Door zijn
„zendt de
nieten ver
geneesmis

Hoe is
de werkel
in de m
werking v
these (ver
Althans
gezegd, s
mogelijk
heeft, h
verbinding
schapene
anderzijds

Met bek
te verdu
Montgo
bij zijn h
en opnieu
herhaalde
ballon eer

Dadelij
bij Keize
beurt lie
voor ziel

Ook de
kwam on
zocht aan
vormen t
om ze in
wen god
het ver
overleed
als geest
geschreev
eerste bo
uit Indis

Spoedig
te komen
digen ari
gebied v
hij verzo
leenen a
vaderland
het werk

Het is
toestemm
ophoudel
uit Indië
meteen al
in China
der paar
indertijd
„Tempel
Die eerst
van Pai
tempelna
Zeven

uit Indië
voor Chi
nemen h
jaren die
ties in C
aansprak
den over

En laat ons niet vergeten, wat prof. Diepenhorst eens schreef (48):

„Dat is de dwaling van groote groepen Christenen, predikanten en gemeenteleden in Duitschland, dat zij de idee van den totalen staat aanvaarden, in de naïve veronderstelling, dat met „betrekking tot de kerk en het geestelijk leven „die idee geen toepassing zou vinden.
„Zwemmen en droog blijven tegelijk wilden zij.
„Zelfs de beste Nederlandsche waterrot vermag dit niet.”

Tot zoover de schrijver. De Nederlandsche initiatiefnemers, bovenvermeld, zullen wel probeeren, ons te doen zwemmen zonder de illusie zelfs ons te gunnen van droog te blijven.

Er gebeuren in Nederland ernstige dingen, stap voor stap. Maar ze gebeuren. Bismarck zei eens: Holland annexeert zichzelf. Daarin vergiste hij zich. Maar er blijken wel Nederlanders te zijn, die het probeeren.

K. S.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Ook het Calvinisme en . . . de techniek?

III.

§ 3. „Hoe kan het technische ding ontstaan?”

Zooals werd betoogd, geeft en begunstigt de natuur de mogelijkheden uit haar te voorschijn te brengen, dingen waarmede iets anders en meer gedaan kan worden dan de natuur het van zich zelf doet. Het is de mensch, die dit nieuwe bewerkstelligt. Hij is in staat de reeds in aanleg aanwezige technische mogelijkheden te realiseren. Hij is het, die de technische hoedanigheden uit de Schepping te voorschijn brengt. Door zijn toedoen „komt de machine in beweging”; „zendt de lamp licht uit”; „ziet de mensch de planeten vergroot voor zich”; „wijkt de koorts voor het geneesmiddel”.

Hoe is dat mogelijk? Dat uit de natuur-zijden van de werkelijkheid, dingen ontstaan van eigen aard, die in de menselijke samenleving elk een bepaalde werking vermogen uit te oefenen. Vanwaar die synthese (verbinding) met een volkomen nieuwe kwaliteit? Althans eens nieuw in historisch opzicht. Of beter gezegd, daar God zelf in Zijn Scheppingsorde de mogelijkheid tot deze synthetische activiteit gelegd heeft, hoe kan rekenschap gegeven worden van de verbinding, welke de techniek legt tussen het geschapene enerzijds en de kwaliteit van het technische anderzijds?

Met behulp van een praktisch geval is het mogelijk te verduidelijken wat precies wordt bedoeld.

Montgolfier, de uitvinder van de luchtballon, stookte bij zijn historische proef op 5 Juni 1783 te Annonay en opnieuw op 20 September d.a.v., toen hij de proef herhaalde voor den koning te Versailles, onder den ballon een stroovuur, waarop hij klein gesneden wol

wierp om een groote hoeveelheid rook te maken. Hij was n.l. op het denkbeeld gekomen om dien rook op te vangen in een omhulsel van lichte stof, die door den rook mee omhoog genomen zou worden. Deze gedachtencombinatie, om bewegenden rook in een ballon te vangen, met de bedoeling, dat deze door den rook zou worden meegenomen, was een nieuwe gedachte, een op dat moment denkbeeldige, fantastische mogelijkheid, welke inderdaad werd gerealiseerd. Hoe wel Montgolfier zich op onbekend gebied bevond, sloeg hij toch het goede pad in, zelfs op grond van een foutieve overweging. De natuurkundigen, die zijn proefballon inderdaad zagen opgaan, begrepen de eenvoudige oorzaak van het verschijnsel, zoodat het verwekken van rook in het vervolg achterwege kon blijven.

Dit historisch gebeuren geeft weer, dat door den mensch uit de Schepping iets nieuws, hier het opstijgen in de lucht, wat in 1781 nog door den bekenden astronoom Lalande voor onmogelijk werd verklaard, via de technische acte, kan worden „gehaald”, „onthuld”. De Schepping is voor een ontplooiing vatbaar, in nog ongekende richtingen. Blijkbaar wordt in de technische acte verband gelegd, synthese aangegaan tussen het geschapene, het potentiële aanwezige enerzijds en de oplossing, het technische ding met zijn werking anderzijds.

Dat het opstijgen zelf, in het algemeen het gebruik van de technische dingen nog weer allerlei verbanden aangaat, zij voorloopig buiten beschouwing gelaten. Het gaat hier thans om de vraag hoe Montgolfier tot bovengenoemd resultaat kon komen, hoe het mogelijk is, dat de mensch technische dingen kan maken.

Op twee voorwaarden daartoe moet in elk geval worden gelet.

In de eerste plaats moet er iets zijn waardoor de mensch inzicht ontvangt van de dingen, de verscheidenheden; iets waardoor hij zich kan inleven in de volle werkelijkheid. Dat doet hij in de intuïtie. De mensch ziet de verscheidenheden, den eigen aard van de dingen als hij ingeving. Intuïtief beleeft de mensch de werkelijkheid, heeft hij er weet van. Hij heeft besef van het feit, dat hout iets anders is dan steen, ook als bouw materiaal; kracht iets anders is dan beweging, enz.

Dit inzicht wordt verdiept in de theoretische intuïtie.

In de tweede plaats moet er iets zijn, waarin de mensch den geschapen samenhang tussen de dingen en van al de verscheidenheden ontmoet. Het één moet hij met het ander in verband kunnen brengen. Bijvoorbeeld, dat hout kan dienen tot het overbrengen van krachten; het vallende water enorme krachten kan opwekken. Om dat verband te kunnen opmerken, moet er iets zijn, waarin de mensch boven de aspecten der tijdelijke werkelijkheid uitgaat. Daarom de vraag: hoe is hij in staat tot het zinverbindend-denken?

De Schriftgevoelige vindt in het hart des menschen het boventijdelijk concentratiepunt. Volgens de Schrift zijn uit het hart de uitgangen des levens, ligt in het hart de diepste samenhang van alle functies. Heel het menselijk bestaan is in het hart des menschen tot een eenheid geconcentreerd. Uit het hart ontspringen onze gedachten, woorden en werken; in één woord, al

onder haar invloed komt en zoo zal het ook de Japanners absorbeeren, die thans het land overweldigen. Intusschen had op die wijze het Boeddhisme in China vasten voet gekregen.

Zien wij hoe nadien dit godsdienststelsel zich over den heelen aardbodem verspreidt en vooral in Europa vasten en vruchtbaren bodem vindt, dan merken wij daarin levens één dier voetsporen Gods op, die ons in de geschiedenis der wereldgodsdiensten geteekend worden. Zulk een voetspoor is het binnendringen van het Boeddhisme in China — na eerste vestiging in haar hoofdstad Loyang als staatsgodsdienst tot uiting gekomen in het later tot hoofdstad verheven Peking. — Een later voetspoor vindt men in Jeruzalem, en de sluitsteen er van vormt Rome.

Hoe gaarne immers willen Bijbelcritici als vrucht hunner navorschingen ons doen gelooven, dat het Christendom niet een op zich zelf staande Godsdienst is, doch een uitvloeisel of uitlooper van een oer-godsdienst van heidenschen stam. Maar blijkt het Goddelijke voetspoor, in China gezet, niet reeds met duidelijkheid te wijzen op de Goddelijke verlossing, die de wereld noodig had en volbracht werd in het offer op Golgotha? En is het niet een feit, dat eeuwen na de belofte aan Abraham, den vader der geloovigen, de verlossing der Heidenen tot stand kwam, tegengewerkt door het heidensche Rome? Wijst dus dat wereldrijk Rome niet eveneens één dier geweldige voetsporen Gods aan in het drielal, waarvan wij in dit geschrift vertellen willen?

Om het eerste voetspoor duidelijk te zien, behoeven wij ons slechts naar Peking te wenden, die wonderschoone, ja de schoonste stad van het Chineesche Rijk, waarvan het wel lijkt of het Hemelsche Rijk eeuwenlang slechts geleefd heeft om die stad, zijn hoofdstad, groot te maken en steeds meer te verfraaien. Een wandeling door dit Peking, dat, door Chineesche oogen bekeken, nog niet zoo oud is, want een Chinees ziet met hetzelfde gemak op eeuwen terug in de geschiedenis van zijn land als wij op jaren, geeft een intens genot.

onze levensuitingen. Het hart is de werkplaats in het binnenste des menschen, waar de gedachten tot daden worden omgezet.

Tusschen de intuïtie en het hart is een onlosmakelijk verband. Het hart werkt door de intuïtie.

Zoo wel het een als het ander behoort tot het geschapen zijn van den mensch, als Beeld van God. De mogelijkheid tot het voeren van de heerschappij, in den volen zin van het woord, over al het geschapene, rust in laatste instantie in de schepping van den mensch als Beeld Gods (Genesis 1:26: „laat ons menschen maken naar ons beeld, naar onze gelijkenis, en dat zij heerschappij hebben”).

§ 4. „Hoe is de verhouding van religie en techniek?”

Naast hetgeen, in onderwerping aan het gezag van de Heilige Schrift, reeds werd opgemerkt over het hart des menschen, moet thans eveneens worden vermeld, dat in het hart tevens de verhouding tot God wordt bepaald. Het hart is zoowel het punt, waar het gansche menschelek bestaan zich concentreert, als waar de mensch zijn verhouding tot God bepaalt.

Van vergoddelijking van het menschelek hart is hier geen sprake. Slechts wordt opgemerkt wat de Heilige Schrift leert.

Oorspronkelijk diende de mensch zijn God, was al zijn doen en laten gericht op God, op den dienst van God, den Schepper-Wetgever. In en door en met zijn eten en rusten, zijn bouwen en bewaren van den hof, diende de mensch den God des Verbonds, pleegde hij religie.

Wie religie zegt, zegt Verbond en omgekeerd.

In den zonde-val echter trok de mensch zijn hart af van zijn Verbonds-God, „bood hij gehoor aan het woord des duivels”.

Vanaf dit oogenblik is het hart van den mensch verdorven, zoodat het uit zich zelf onbekwaam is tot enig goed en geneigd tot alle kwaad, gelijk Christus zegt: „want uit het hart komen voort booze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valsche getuigenissen, lasterijen (Mattheus 15:19).

In het hart van den goddelooze heeft de zonde Gods plaats ingenomen en in plaats van Diens stem wordt de hare vernomen. Zij inspireert hem, waardoor hij de profeet wordt der zonde-macht, die hem geheel in bezit neemt en zijn wegen bepaalt. God heeft opgehouden voor hem de alles beheerschende macht te zijn. De zondige mensch verliest nu zijn leven in het tijdelijke leven, b.v. in de techniek, welke als god wordt vereerd.

Eerst wanneer de Heilige Geest door Zijn Almachtige kracht het hart vernieuwt, gaat de geloovige in bezit van het God weer dienen. Met zijn geheele hart, met geheel zijn verstand en met alle krachten.

Door dit uitgangspunt — het door den Heiligen Geest vernieuwde en in Christus op den HEERE, den God des Verbonds gerichte hart van den geloovige en, het afvallige menschenhart — is de techniek in de religie gegrond. Door de religieuze stelling-keuze in het hart des menschen, wordt van het begin af de verhouding van de techniek tegenover God bepaald.

En dus kan er sprake zijn van christelijke techniek naast christelijke kunst, — politiek enz. in tegenstelling tot wereldsche kunst, techniek, enz.

Komt men er in den zomer, dan moet men tegen de warmte kunnen, want inderdaad, warm, ja heet kan zulk een wandeling ons maken, maar spoedig vergeet men dit alles om alleen oog over te houden voor de prachtige kleurschakering, die de felle zonneschijn over het bonte tafereel werpt, dat de stad aanbiedt. Bovendien geeft de wandeling ons een ongemeenen indruk van geheimzinnigheid. Het is of wij met elken voetstap, dien wij vooruitzetten in deze grijze stad, een eeuw terugtreden in de geschiedenis. Die stad, waarvan de Keizer met zijn gezin een groot ommuurd Centrum bewoonde, waarin streng toegang verboden was aan ieder, die niet tot het gezin of de huishouding des Keizers behoorde, een verbod, zóó streng inderdaad gehandhaafd, dat nog in de vorige eeuw een Spanjaard, die zijn nieuwsgierigheid niet kon bedwingen en in den nacht over den muur der „Verboden Stad” was geklommen, zijn roekeloosheid met den dood moest bekopen, die stad biedt nog precies hetzelfde beeld als eeuwen geleden het geval was. Alleen is er nu geen „Verboden Stad” meer, want het Keizerschap is door de Revolutie van ongeveer twintig jaren geleden weggevaagd, zoodat nu geen herauten meer den Keizer vooruit behooven te gaan om het volk ijlings binnen hun steegjes en huisjes te jagen, opdat geen nieuwsgierig oog den Gebieder van het Hemelsche Rijk bespieden mocht. Maar toch is er nog Oostersche drukte genoeg overgebleven. Zie daar dien troep ezels, langzaam hun pak voortzeulend, die kameelen, karavaansgewijs aan touwen achter elkander gebonden, die kleine Mongoolsche paardjes, die zoo kittig tegen de bergen op kunnen klauwen; het is alles een bont tafereel, waarvan men de oogen niet kan losmaken. Heidensche en andere optochten, het geeft alles levendigheid en kleur aan deze wonderschoone stad. En de zon kan daarbij niet gemist worden, want die maakt Peking tot wat het anders niet zijn zou, een stad uit grijs verleden, haar ongerepte schoonheid aanbiedend in de kleur van het groote licht, dat van boven komt.

Z.

W. KRIJGER.